

3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. СІМЕЙНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

DOI:10.35774/app2025.01.086
УДК 343.163

Олена Красножон,
здобувачка третього (освітньо-наукового)
рівня освіти,
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, кафедра юстиції
Навчально-науковий інститут права
прокурор Офісу Генерального прокурора
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6617-6101>

МАТЕРІАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА У СФЕРІ ОХОРОНИ ДИТИНСТВА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

За наслідками дослідження представницької діяльності ювенальних прокурорів у сфері охорони дитинства в господарському процесі визначено її матеріально-правові особливості, які обумовлені особливим правовим регулюванням таких господарських відносин та особливим об'єктом.

Сформульовано авторський концепт правотворчості і правозастосування у сфері охорони дитинства в господарській юрисдикції, за якого дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, учасників господарських правовідносин (державних і недержавних інституцій, фізичних і юридичних осіб) повинні бути соціально спрямованими та опосередкованими прагненням забезпечення якнайкращих інтересів дитини, що повинні визначати інтереси держави у сфері охорони дитинства, тобто поєднувати державний і приватний (інтерес, право, потребу конкретної дитини) складники сфери охорони дитинства.

Запропоновано релевантні законодавчі зміни щодо конкретизації правового регулювання відносин у сфері відповідальності за порушення законодавства про охорону дитинства.

Ключові слова: ювенальний прокурор, представницька функція прокуратури, діти, господарська юрисдикція, європейська інтеграція, особливості сфери охорони дитинства в господарському процесі, відповідальність.

Krasnozhon O.

Material and legal features of the prosecutor's representation in the field of child protection in the commercial procedure

Ukrainian legislation entrusts the prosecutor's office with representation of the state's interests in court, in particular in the field of child protection, which continues to actively exercise its powers in the face of the full-scale invasion of Russia. The economic and property interests of the state are mainly protected in courts of economic jurisdiction.

The article deals with the study of the representative activity of juvenile prosecutors in the field of child protection in economic litigation and to the identification of its features.

The author identifies the substantive and legal features of its implementation, which are determined by the special legal regulation of such relations. A special object is also: – the rights and interests of children, which in the commercial procedure are expressed, in particular, in the right to access properly functioning educational and out-of-school institutions, health care, recreation and rehabilitation facilities for children, the existence of which is ensured by the targeted use of their material and technical base, and the safety of functioning is ensured by special requirements for the items to be purchased for these institutions, – property and economic interests of the state aimed at guaranteeing, first of all, the above-mentioned rights and interests of children, which consist in ensuring the preservation and development of the network of institutions for children; compliance with special conditions for the safe functioning of children's institutions; legal spending of budget funds for the purchase of goods, works, services, for the functioning of all institutions in this area.

The author formulates the author's own concept of law-making and law enforcement in the field of child protection in economic jurisdiction, under which the actions of state authorities, local governments and participants to economic legal relations (state and non-state institutions) will be considered lawful and socially oriented when they are committed in favor of the interests of the State in the field of child protection and the child as their component. It is proposed to introduce appropriate legislative changes to specify responsibility in the field of child protection.

Keywords: *juvenile prosecutor; representative function of the prosecutor's office, children, commercial jurisdiction, European integration, peculiarities of child protection in the economic litigation, responsibility.*

Постановка проблеми. Законодавством України здійснення представництва інтересів держави в суді, зокрема у сфері охорони дитинства, покладено на органи прокуратури. Економічні, майнові інтереси держави переважно захищаються саме у судах господарської юрисдикції, а кількість випадків їх порушень зросла в умовах повномасштабного вторгнення РФ. Реагуючи на такі факти, у 2024 році ювенальні прокурори пред'явили 1195 позовів, найбільше – 456 у господарському судочинстві. Судами було задоволено 853 позови на 2,3 млрд грн, з них у господарському судочинстві – 401 позов на 1,8 млрд грн [1].

Таких значних результатів прокурори домагаються завдяки своїй копіткій праці і незважаючи на те, що законодавча регламентація здійснення представницької діяльності є недосконалою, а відповідна судова практика розгляду господарських позовів ювенальних прокурорів, поданих на виконання конституційної функції представництва, подекуди є неоднозначною та суперечливою.

Недосконалість законодавства, яке регулює представницьку діяльність прокурорів у господарському судочинстві, полягає, зокрема, у різних підходах до розуміння здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави за відсутності уповноваженого органу. Так, ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» [2] оперує поняттям «відсутність органу, до компетенції якого віднесений захист інтересів держави», а ст. 53 Господарського процесуального кодексу України до підстав здійснення прокурором представництва відносить також «відсутність повноважень щодо звернення до суду» [3].

Зазначене дає приводи для різного розуміння судами підстав представництва прокурором інтересів держави у господарському процесі. До прикладу, упродовж пів року маємо принаймні три протилежні постанови Верховного Суду у справах № 911/3383/21 [4], 918/7/23 [5], 910/7568/23 [6] щодо суб'єктного складу сторін в аналогічних по суті приватизаційних правовідносинах, що ускладнює прокурору реалізувати представницьку функцію в суді.

Крім того, ст. 35 Закону України «Про охорону дитинства» з назвою «Відповідальність за порушення законодавства про охорону дитинства» [7] має досить загальний зміст, не містить визначення порушень у сфері охорони дитинства, у чому вони полягають.

Зараз прокурор має обмежені повноваження, йому складно доводити наявність підстав представництва в суді, іноді, як бачимо, це взагалі не вдається. Руденко М.В., до прикладу, ще після ухвалення у 2017 році в новій редакції процесуальних кодексів, зокрема Господарського процесуального кодексу, від-

значив складність здійснення прокурором представництва за такої правової процесуальної регламентації [8, с.42-43].

Суддя Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Чумак Ю.Я. вже у 2024 році зазначив, що питання участі прокурора в господарському процесі й сьогодні не втрачає своєї актуальності, що пов'язано із законодавчими змінами та неоднозначністю правозастосування [9].

Розвиток суспільних відносин, непередбачуваність і несталість судової практики стали приводами до нещодавнього скасування Верховною Радою України Господарського кодексу України, що може свідчити про суспільну затребуваність у відповідних змінах. Крім того, на шляху до євроінтеграції Україна наразі перебуває на стадії переговорів та здійснення аналізу національного законодавства на відповідність актам права Європейського Союзу. Однак у парадигмі наявних та майбутніх законодавчих змін не можна втратити соціального спрямування держави, яке, зокрема виявляється у сфері охорони дитинства та відповідних інтересах держави, які представляють у судах органи прокуратури.

Тому важливо виокремити матеріально-правову особливість здійснення представницької діяльності у господарській юрисдикції у сфері охорони дитинства та актуалізувати її соціальну важливість і суспільну затребуваність.

Водночас формування чіткого розуміння інтересів держави у сфері охорони дитинства у конкретний історичний період обумовлене визначенням предметної складової прокурорського представництва в господарському процесі. Зазначене, а також дотримання відповідних законодавчих приписів дозволить забезпечити верховенство права, що Президентом України визначено одним з основних пріоритетів у реформуванні органів правопорядку та прокуратури [10], а також підвищити рівень законності з боку усіх державних та недержавних інституцій у цій чутливій сфері суспільних правових відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснення прокурором представництва у господарському процесі досліджували такі вчені, як Буряк Я. Я. [11], Дяченко С. В. [12], Лапкін А.В. [13], Попов Г. В. [14], Руденко М. В. [8], Селіванов М. В. [15], Степанова Т. В. [16], Стефанчук М. М. [17].

Фещук В. А. та Петрина В. Н. з посиланням на Рекомендації № 1604 (2003) ПАРС про роль прокуратури в демократичному суспільстві зазначили, що, оскільки господарський процес не належить до системи кримінального правосуддя, прокурори в принципі не можуть мати жодних функцій та повноважень у господарському процесі і взагалі не мають брати в ньому участь [18, с. 340].

Таке твердження видається доволі спірним. В обґрунтування протилежної точки зору слід посылатися на положення підпункту 7.5 пункту 7 Рекомендацій Парламентської асамблеї Ради Європи 1604 (2003) «Про роль прокуратури в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві закону» від 27.05.2003, відповідно до яких при наділенні органів прокуратури функціями поза сферою кримінального права важливо забезпечити, щоб будь-які повноваження прокурора стосовно спільного захисту прав людини не призводили до конфліктів інтересів і не порушували права осіб, які домагаються захисту своїх прав з боку держави; ефективний розподіл повноважень між різними органами влади може бути дотриманий у разі надання прокуратурі додаткових функцій при повній її незалежності [19].

Крім того, у Висновку № 3 (2008) Консультативної ради європейських прокурорів «Про роль прокуратури поза межами сфери кримінального права» від 21.10.2008 зазначено, що діяльність прокурорських служб за межами кримінального права визначається насамперед потребою суспільства у належному захисті прав людини та державних інтересів. Усі держави Європи мають завдання розвивати та зміцнювати правозахисний потенціал усіх своїх органів, включаючи суди і прокуратури. Усі вони мають одну мету - захист прав та свобод окремих осіб, інтересів суспільства та держави [20].

Таким чином, європейські інституції не прагнули і не вимагали від України скасування функції представництва прокурором ні держави, ні громадян. Так, відсутність у переговорних кластерах та у плані заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії необхідності реформування представницької функції прокуратури може свідчити, що у національних та європейських інституцій не викликає занепокоєння стан національного законодавства з цього питання та реалізація представницької функції у сфері охорони дитинства [21].

Отже, різноманіття наукових поглядів на представництво прокурора, зокрема у господарській юрисдикції, свідчить про необхідність додаткової розвідки цієї конституційної функції прокуратури.

Мета статті полягає у виокремленні матеріально-правових особливостей реалізації функції прокуратури з представництва інтересів держави в суді у сфері охорони дитинства в господарській юрисдикції, та напрацювання пропозицій щодо формулювання концептуального підходу до законодавчої регламентації

здійснення представницької діяльності у сфері охорони дитинства з метою забезпечення інтересів держави у господарських правовідносинах та прав дитини як їхнього складника.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснення прокурором представницької діяльності у господарському судочинстві врегульовано нормами Господарського процесуального кодексу України, положеннями статті 53 якого передбачено, що прокурор, який звертається до суду в інтересах держави, в позовній чи іншій заяві, скарзі обґрунтовує, в чому полягає порушення інтересів держави, необхідність їх захисту, визначені законом підстави для звернення до суду прокурора, а також зазначає орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах. У разі відсутності такого органу або відсутності у нього повноважень щодо звернення до суду прокурор зазначає про це в позовній заяві [3].

Особливості здійснення представницької діяльності у господарській юрисдикції у сфері охорони дитинства, пов'язані із встановленням і доведенням наявності усіх елементів або складових підстав представництва:

- наявність законних інтересів держави;
- порушення або загрози порушення інтересів держави;
- наявність органу державної влади, органу місцевого самоврядування чи іншого суб'єкта владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження;
- нездійснення або неналежне здійснення захисту інтересів держави органом державної влади, органом місцевого самоврядування чи іншим суб'єктом владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження;
- відсутність органу, уповноваженого на захист інтересів держави, можна назвати процесуальними особливостями, які мають бути предметом окремого дослідження.

Специфіка представницької діяльності у сфері охорони дитинства у господарському процесі зумовлена спеціальним правовим регулюванням відносин, пов'язаних з орендою майна, земельних ділянок закладів освіти будь-якого рівня, дитячих закладів охорони здоров'я, закладів відпочинку та оздоровлення дітей, їх приватизацією та ліквідацією, публічними закупівлями у сфері охорони дитинства, що можна назвати *матеріально-правовими особливостями* (тут і далі виділено мною – О. Красножон).

Цивільно-правові заходи до захисту державної і комунальної власності у сфері охорони дитинства набули особливої ваги під час повномасштабного вторгнення РФ, коли безліч дитячих об'єктів по всій Україні пошкоджені або зруйновані. До прикладу, за даними Міністерства освіти і науки України, наразі 3798 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 365 з них зруйновані повністю [22].

Особливість об'єкта представницької діяльності у сфері охорони дитинства визначає особливості правового регулювання таких правовідносин.

Так, відповідно до ч. 4 ст. 80 Закону України «Про освіту» об'єкти та майно державних і комунальних закладів освіти не підлягають приватизації чи використанню для провадження видів діяльності, не передбачених спеціальними законами, крім надання в оренду з метою надання послуг, які не можуть бути забезпечені безпосередньо закладами освіти, пов'язаних із забезпеченням освітнього процесу або обслуговуванням учасників освітнього процесу [23].

Примітно, що Законом України № 4059-IX від 19.11.2024 дію частини четвертої статті 80 зупинено на 2025 рік у частині заборони приватизації будівель та споруд державних закладів вищої освіти, що реорганізуються або реорганізовані шляхом злиття або приєднання. Такі законодавчі зміни, на наш погляд, не можна вважати такими, що вчинені в найкращих інтересах дітей, як того вимагає ст. 3 Конвенції ООН про права дитини, ратифікованої Україною 27.02.1991 [24].

Зазначене також свідчить про відсутність єдиного законодавчого підходу до важливості охорони дитинства як загальнонаціонального пріоритету та інтересу держави, який захищають органи прокуратури. Адже така призупинка заборони, тобто дозвіл на продаж без умови збереження освітнього профілю діяльності, це навіть не зупинення соціальних виплат, які надалі можуть бути поновлені, а продаж закладів освіти, який у разі дотримання всіх законодавчих вимог не може бути скасований після закінчення дії зупинення заборони і зворотної дії не буде мати. Про відсутність чіткого законодавчого бачення регламентації представницької функції прокуратури також зауважується у науковій юридичній літературі [25, с. 169].

Окреме правове регулювання мають і правовідносини щодо використання та розпорядження майном закладів оздоровлення та відпочинку дітей. Відповідно до ст. 15 Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» реорганізація або ліквідація дитячих закладів оздоровлення та відпочинку державної чи комунальної форми власності допускається винятково за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері оздоровлення та відпочинку ді-

тей. Майно дитячого закладу оздоровлення та відпочинку не може бути об'єктом звернення стягнення за борговими зобов'язаннями та не може передаватися у заставу [26].

Основним законом, який регулює правовідносини щодо публічних закупівель у сфері охорони дитинства, є Закон України «Про публічні закупівлі». Проте і в цих правовідносинах представництво у сфері охорони дитинства має свої особливості, зокрема предмет закупівлі, яким є придбання вугілля, газу, електроенергії для дитячих закладів, продуктів харчування, парт, шкільного приладдя, комп'ютерних систем, систем опалення, закупівля послуг з організації харчування, будівництва, реконструкції, ремонту як загалом майнових комплексів закладів освіти, охорони здоров'я, відпочинку, так і їх окремих елементів, закупівля послуг на відновлення пошкодженої внаслідок бойових дій рф дитячої інфраструктури.

Підставами для вжиття заходів представницького характеру щодо публічних закупівель у сфері охорони дитинства, окрім порушення Закону України «Про публічні закупівлі», є також порушення інших спеціальних актів, які регулюють правовідносини у цій сфері.

Крім того, наразі вибудовано Стратегію реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства України у сфері забезпечення дитячим харчуванням у відповідність із вимогами законодавства Європейського Союзу» [27] визначає вимоги до сировини, призначеної для виробництва такого харчування, та вимоги до його виробництва, Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [28] встановлює вимоги не тільки до продуктів харчування, а й до транспортних засобів, які їх доставляють.

Також слід звернути увагу і ще на одну особливу підставу здійснення представництва щодо публічних закупівель у сфері охорони дитинства – недотримання вимог законодавства щодо безпеки дитячих закладів, яка пов'язана як з матеріалами, конструкціями закладів освіти, дитячих закладів охорони здоров'я, закладів відпочинку та оздоровлення дітей, так і з наявністю у цих об'єктах укриттів. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р схвалено Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затверджено операційний план заходів з її реалізації у 2024 – 2026 роках [29].

Недотримання вказаних вимог законодавства при проведенні закупівель товарів, робіт, послуг у сфері охорони дитинства, безумовно, тягне за собою вирішення питання про вжиття заходів представницького характеру.

Порушення наведених законодавчих актів є порушенням економічних, майнових інтересів держави у сфері охорони дитинства, які захищають ювенальні прокурори у господарській юрисдикції.

Такі *особливості правового регулювання* господарських відносин, які ми назвали *матеріально-правовими*, *вирізняють представницьку діяльність* прокурора саме у *сфері охорони дитинства*.

Важливим для суспільного усвідомлення значущості представницької діяльності у сфері охорони дитинства у господарській юрисдикції є те, що у *цих господарських правовідносинах виявляється не тільки держава*, її економічні, майнові інтереси, господарюючі суб'єкти, які є безпосередніми учасниками, а *також опосередковано і кожен громадянин, який навіть і не є учасником таких відносин*. Його права, інтерес, зацікавленість, до прикладу, у наявності дитячих освітніх, оздоровчих закладів, у безпечному їх функціонуванні, у належній якості харчових продуктів, що до них поставляються, у наявності у них укриттів тощо. При цьому такі права, інтереси можуть мати усі громадяни незалежно від віку: як безпосередньо діти, так і дорослі, які зацікавлені в отриманні як для своїх дітей, так і для майбутнього покоління таких соціальних благ.

Усі гілки влади, суб'єкти господарських правовідносин (державні і недержавні) також мають не тільки усвідомлювати на рівні правосвідомості важливість цієї сфери представницької діяльності, а й практично застосовувати положення міжнародних договорів, які є частиною національного законодавства України, зокрема Конвенції ООН про права дитини, ст. 3 якої визначено, що в усіх діях щодо дітей незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, які займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини [24].

Крім того, Україна стрімко тримає та підтверджує свій курс до Європейського Союзу, серед основоположних цінностей якого є верховенство права, повага до прав людини та ефективна судова система. До прикладу, одним з первинних джерел права Європейського Союзу є Хартія Європейського Союзу про

основоположні права, якою також закріплено, що найкращі інтереси дитини мають розглядатися державними органами та приватними установами як пріоритетні [30, стаття 24].

При цьому міжнародні стандарти допускають наділення служб публічного обвинувачення повноваженнями поза межами сфери кримінальної юстиції в інтересах соціально вразливих верств населення, і передусім в інтересах дітей, оскільки права дітей як пріоритетні захищаються й на міжнародному рівні. А представницька функція ювенальних прокурорів у сфері охорони дитинства якраз і спрямована на захист, реалізацію прав дитини на життя, охорону здоров'я, відпочинок, освіту, соціальне забезпечення, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні, а також на захист інтересів держави у цій сфері як стратегічного загальнонаціонального пріоритету.

У науковій юридичній літературі також зазначається про відсутність у рекомендаціях європейських експертів та в національних стратегічних документах реформаційного характеру положень про безпосередні наміри позбавлення прокуратури функцій поза межами сфери кримінальної юстиції [31, с. 392].

Тому прокурор у господарському процесі продовжує виконувати важливу конституційну функцію представництва інтересів держави в суді. У свою чергу усі суб'єкти господарських правовідносин, органи державної влади, органи місцевого самоврядування під час реалізації своїх повноважень щодо розпорядження майном, землями навчальних, оздоровчих, лікувальних, а також інших закладів для дітей, щодо публічних закупівель у сфері охорони дитинства повинні діяти винятково відповідно до вимог закону та з метою забезпечення якнайкращих інтересів дитини. Цьому може сприяти конкретизація правового регулювання відповідальності за порушення законодавства про охорону дитинства.

Висновки. За результатами проведеного дослідження виокремлено матеріально-правові особливості здійснення представницької функції у сфері охорони дитинства в господарській юрисдикції, які обумовлені особливим правовим регулюванням таких відносин як на рівні нормативно-правових актів України, так і на рівні міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та які є частиною національного законодавства. До таких особливостей слід віднести також спеціальний об'єкт представницької діяльності у сфері охорони дитинства, який опосередковують: - права та інтереси дитини, які у господарській юрисдикції виражаються, зокрема, у праві на доступ до належно функціонуючих закладів освіти та позашкільних закладів, закладів охорони здоров'я, відпочинку та оздоровлення для дітей, існування яких забезпечується цільовим режимом використання їх матеріально-технічної бази, а безпечність функціонування – особливими вимогами, що ставляться до предметів закупівлі для цих закладів, тощо; – майнові, економічні інтереси держави, спрямовані на гарантування, передусім, вищезазначених прав та інтересів дітей, що полягають у забезпеченні збереження і розвитку мережі закладів освіти та позашкільних закладів, закладів охорони здоров'я, відпочинку та оздоровлення для дітей; дотримання спеціальних умов, форм, методів, заходів для безпечного функціонування дитячих закладів; законного витрачання бюджетних коштів на закупівлю товарів, робіт, послуг, для функціонування усіх інституцій у цій сфері тощо.

З огляду на вищевикладене вбачається за необхідне сформулювати концепт правотворчості і правозастосування у сфері охорони дитинства в господарській юрисдикції, за якого дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, учасників господарських правовідносин (державних і недержавних інституцій, фізичних і юридичних осіб) повинні бути соціально спрямованими та опосередкованими прагненням забезпечення якнайкращих інтересів дитини, що повинні визначати інтереси держави у сфері охорони дитинства, тобто поєднувати державний і приватний (інтерес, право, потребу конкретної дитини) складники сфери охорони дитинства.

Для реалізації запропонованого концепту, з метою поєднання державного і приватного складників охорони дитинства, що є вкрай необхідним для ефективної реалізації прокуратурою конституційної функції представництва інтересів держави, а також для того, щоб захист інтересів дітей та держави у сфері охорони дитинства був забезпечений відповідальністю за порушення законодавства про охорону дитинства, пропонуємо статтю 35 Закону України «Про охорону дитинства» доповнити новим абзацом, який викласти у такій редакції: «Порушення будь-якими особами вимог законодавства у сфері охорони дитинства, що призвело або може призвести до порушення законних інтересів та прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні тощо, є також порушенням інтересів держави у цій сфері як стратегічного загальнонаціонального пріоритету».

Список використаних джерел

1. Дані Інформаційно-аналітичної системи «Облік та статистика органів прокуратури» та звіти про роботу органів прокуратури. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-robotu-organiv-prokuraturi-2> (дата звернення 13.01.2025).
2. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
3. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12%20#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
4. Постанова Верховного Суду від 17.09.2024 у справі № 911/3383/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121895746> (дата звернення: 30.12.2024).
5. Постанова Верховного Суду від 12.03.2024 у справі № 918/7/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117847924> (дата звернення: 30.12.2024).
6. Постанова Верховного Суду від 23.10.2024 у справі № 910/7568/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122569287> (дата звернення: 30.12.2024).
7. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
8. Руденко М.В. Прокурор як учасник оновленого господарського, цивільного та адміністративного судового процесу: питання правової визначеності. *Актуальні проблеми права: теорія і практика* № 2 (36), 2018. С. 42–47.
9. Суддя ВС розповів про проблемні питання захисту права власності за позовами прокурорів про повернення земельних ділянок у державну власність. URL: <https://court.gov.ua/archive/1607660> (дата звернення: 30.12.2024).
10. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки: Указ Президента України від 11.05.2023 № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#n9> (дата звернення: 30.12.2024).
11. Буряк Я. Я. «Інтереси держави» у господарському процесі: поняття та судова практика. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2017. Випуск 865 (14). С. 379–386.
12. Дяченко С. В., Ільницька О. А. Представництво прокурором інтересів держави у господарському процесі. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. Випуск 1 (48). С. 17–23.
13. Лапкін А. В. Участь прокурора у господарському судочинстві. *25 років господарській юрисдикції в Україні: досвід та перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 20 травня 2016 р.). Харків: Право, 2016. С. 81–85.
14. Попов Г. В., Гафинець О. І. Забезпечення органами прокуратури України законності у сфері господарських правовідносин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 2. С. 74–79.
15. Селіванов М. В. Участь прокурора у господарському процесі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Право»*. 2017. Випуск 23. С. 126–128.
16. Степанова Т. В. Процесуальний статус учасників позовного провадження у господарському судочинстві: теоретико-правові та праксеологічні аспекти: монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 494 с.
17. Стефанчук М.М. Теоретико-методологічні та організаційно-правові засади реалізації прокуратурою України представницької функції: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2017. 470 с.
18. Фещук В. А., Петрина В. Н. Участь прокурора в господарському процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. Випуск 6. С. 337–342.
19. Recommendation 1604 (2003) of the Parliamentary Assembly on the role of the public prosecutor's office in a democratic society governed by the rule of law, adopted by the Standing Committee, acting on behalf of the Assembly, on 27 May 2003. URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17109&lang=en> 524 (дата звернення 05.10.2024).
20. Opinion № 3 (2008) of the Consultative Council of European Prosecutors on «The Role of Prosecution Services outside the Criminal Law Field». URL: <https://www.coe.int/en/web/ccpe/opinions/preliminary-works/opinion3> (дата звернення: 05.10.2024).
21. План заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року плані заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії: розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.02.2024 № 133-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-z-vykonannia-rekomendatsii-evropeiskoi-komisii-predstavlenykh-u-t90224> (дата звернення: 30.12.2024).

22. Освіта під загрозою. URL: <https://saveschools.in.ua> (дата звернення 28.01.2025).
23. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
24. Про права дитини: Конвенція ООН від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 30.12.2024).
25. Стефанчук М. Представництво прокурором інтересів держави в суді: у пошуках тенденцій розвитку концептуального обґрунтування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2024. Випуск 37. С. 165–172.
26. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 04.09.2008 № 375-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства України у сфері забезпечення дитячим харчуванням у відповідність з вимогами законодавства Європейського Союзу»: Закон України від 21.10.2021 № 1822-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1822-20#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
28. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
29. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та операційний план заходів з її реалізації у 2024 – 2026 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
30. Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000/C 364/01). URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf (дата звернення: 30.12.2024).
31. Стефанчук М. М. Функції прокуратури поза межами сфери кримінальної юстиції: суспільна потреба чи концептуальне непорозуміння? *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф.* (Чернівці, 31 жовтня 2024 р.). Чернівці, 2024. С. 390–396.

References

1. *Dani Informatsiino-analitychnoi systemy «Oblik ta statystyka orhaniv prokuratury» ta zvity pro robotu orhaniv prokuratury* [*Data from the Information and Analytical System «Accounting and Statistics of Prosecutor's Offices» and reports on the work of prosecutor's offices*]. Retrived from <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-robotu-orhaniv-prokuraturi-2> [in Ukrainian].
2. *Pro prokuraturu 14.10.2014 № 1697-VkkkII* [*On the Public Prosecutor's Office from October 2014, № 1697-VII*]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> [in Ukrainian].
3. *Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy 06.11.1991 № 1798-XII* [*Commercial Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine from November 06 1991, № 1798-XII*]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> [in Ukrainian].
4. *Resolution of the Supreme Court of 17.09.2024, case No 911/3383/21 (2024, September 17)*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121895746> [in Ukrainian].
5. *Resolution of the Supreme Court of 12.03.2024, case No 918/7/23 (2024, March 12)*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117847924> [in Ukrainian].
6. *Resolution of the Supreme Court of 23.10.2024, case No 910/7568/23 (2024, October 23)*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122569287> [in Ukrainian].
7. *Pro okhoronu dytynstva 26.04.2001 № 2402-III* [*Law of Ukraine on Protection of Childhood from April 2001, № 2402-III*]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [in Ukrainian].
8. Rudenko, M. V. (2018). Prokuror yak uchasnyk onovlenoho hospodarskoho, tsyvilnoho ta administratyvnoho sudovoho protsesu: pytannia pravovoi vyznachnosti [The prosecutor as a member of the updated economic, civil and administrative: questions of legal certainty]. *Topical issues of law: theory and practice*, 2 (36), 42-47 [in Ukrainian].
9. *Suddia VS rozpoviv pro problemni pytannia zakhystu prava vlasnosti za pozovamy prokuroriv pro povernennia zemelnykh dilianok u derzhavnu vlasnist. Verkhovnyi Sud* [*The Supreme Court judge spoke about the issues of protecting property rights in lawsuits filed by prosecutors to return land plots to state ownership*]. URL: <https://court.gov.ua/archive/1607660> [in Ukrainian].
10. Kompleksnyi stratehichniy plan reformuvannia orhaniv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony Ukrainy na 2023-2027 roky: Ukaz Prezydenta Ukrainy 11.05.2023 № 273/2023 [Comprehensive

- strategic plan for reform of law enforcement bodies as part of the security and defense sector of Ukraine for 2023-2027: Decree of the President of Ukraine from May 11 2023, № 273/2023]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#n9> [in Ukrainian].
11. Buriak, Ia.Ia. (2017). «Interesy derzhavy» u hospodarskomu protsesi: poniattia ta sudova praktyka [«State Interests» in the business proceedings: concept and court practice]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika» – Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 14, 379-386 [in Ukrainian].
 12. Diachenko S.V., & Ilnitska O.A. (2023). Predstavnytstvo prokurorom interesiv derzhavy u hospodarskomu protsesi [Representation of the state's interests by the prosecutor in economic proceedings]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk – Subcarpathian Law Herald*, 1(48), 17-23.
 13. Lapkin, A.V. (2016). Uchast prokurora u hospodarskomu sudochynstvi [Prosecutor's participation in economic proceedings]. Proceedings from Scientific and Practical Conference'2016: «25 rokiv hospodarskii yurysdyktsii v Ukraini: dosvid ta perspektyvy» – 25 Years of Commercial Jurisdiction in Ukraine: Experience and Prospects. (pp. 81-85). Pravo [in Ukrainian].
 14. Popov H.V., & Hafynets O.I. (2013). Zabezpechennia orhanamy prokuratury Ukrainy zakonnosti u sferi hospodarskykh pravovidnosyn [Ensuring legality in the field of economic relations by the prosecutor's office of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy – Scientific Bulletin of the National Academy of Public Prosecution of Ukraine*, 2, 74-79 [in Ukrainian].
 15. Selivanov, M. V. (2017). Uchast prokurora u hospodarskomu protsesi [participation of the prosecutor in the economic litigation]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University*, 23, 126-128 [in Ukrainian].
 16. Stepanova, T. V. (2017). *Protsesualnyi status uchastnykiv pozovnoho provadzhennia u hospodarskomu sudochynstvi: teoretyko-pravovi ta prakseologichni Aspekty [Procedural Status of Participants to Claim Proceedings in Commercial Court Proceedings: Theoretical, Legal and Praxeological Aspects]*. Odesa: Feniks [in Ukrainian].
 17. Stefanchuk, M. M. (2017). Teoretyko-metodolohichni ta orhanizatsiino-pravovi zasady realizatsii prokuraturoiu Ukrainy predstavnytskoi funktsii [Theoretical and Methodological, Organizational and Legal Bases for Implementation of the Representation Function by Public Prosecutor's Office of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv: Kyiv National Taras Shevchenko University [in Ukrainian].
 18. Feshchuk, V.A. & Petryna, V. N. (2019). Uchast prokurora v hospodarskomu protsesi [Prosecutor's participation in the economic judicial procedure]. *Entrepreneurship, economy and law*, 6, 337-342 [in Ukrainian].
 19. *Recommendation 1604 (2003) of the Parliamentary Assembly on the role of the public prosecutor's office in a democratic society governed by the rule of law, adopted by the Standing Committee, acting on behalf on the Assembly, on 27 May 2003*. URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17109&lang=en> 524 [in English].
 20. *Opinion № 3 (2008) of the Consultative Council of European Prosecutors on «The Role of Prosecution Services outside the Criminal Law Field»*. URL: <https://www.coe.int/en/web/ccpe/opinions/preliminary-works/opinion3> [in English].
 21. *Plan zakhodiv z vykonannia rekomendatsii Yevropeiskoi Komisii, predstavlenykh u Zviti pro prohres Ukrainy v ramkakh Paketa rozshyrennia Yevropeiskoho Soiuzu 2023 roku plani zakhodiv z vykonannia rekomendatsii Yevropeiskoi Komisii: ozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy 09.02.2024 № 133-p [Action Plan for the implementation of the European Commission's recommendations presented in the Report on Ukraine's progress in the framework of the EU Enlargement Package: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from February 09 2024, № 133-p]*. Retrived from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-z-vykonannia-rekomendatsii-ievropeiskoi-komisii-predstavlenykh-u-t90224> [in Ukrainian].
 22. *Osvita pid zahrozoiu [Education is under Attack]*. Retrived from <https://saveschools.in.ua> [in Ukrainian].
 23. *Pro osvitu: Zakon Ukrainy 05.09.2017 № 2145-VIII [Law of Ukraine on education from September 5 2017, № 2145-VIII]*. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
 24. *Pro prava dytyny: Konventsiia OON 20.11.1989. [UN Convention on the Rights of the Child November 20 1989]*. Retrived from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text [in Ukrainian].
 25. Stefanchuk M. M. (2024). Prosecutor's Representation of the State's Interests in Court: in Search of Trends in the Development of Conceptual Framework. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni Karazina V. N. Seriia Pravo – Bulletin of V. Karazin Kharkiv National university. Law*, 37, 165-172 [in Ukrainian].

26. *Pro ozdorovlennia ta vidpochynok ditei: Zakon Ukrainy 04.09.2008 № 375-VI* [Law of Ukraine on children's health improvement and recreation from September 04 2008, № 375-VI]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text> [in Ukrainian].
27. *Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pryvedennia zakonodavstva Ukrainy u sferi zabezpechennia dytiachym kharchuvanniam u vidpovidnist z vymohamy zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu»: Zakon Ukrainy 21.10.2021 № 1822-IX* [Law of Ukraine on amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Concerning Bringing the Legislation of Ukraine in the Sphere of Baby Food into Compliance with the Requirements of EU Legislation from October 21 2021, № 1822-IX]. Retrived from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1822-20#Text> [in Ukrainian].
28. *Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv: Zakon Ukrainy 23.12.1997 № 771/97-BP* [Law of Ukraine on On basic principles and requirements for food safety and quality: Law of Ukraine from December 23 1997, № 771/97-BP]. Retrived from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
29. *Natsionalna stratehiia rozvytku inkliuzyvnoho navchannia na period do 2029 roku ta operatsiinyi plan zakhodiv z yii realizatsii u 2024 – 2026 rokakh: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy 07.06.2024 № 527-p* [National Strategy for the Development of Inclusive Education for the Period up to 2029 and Operational Action Plan for its Implementation in 2024-2026: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine June 07 2024, № 527-p]. Retrived from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
30. *Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000/C364/01)*. Retrived from https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf [in English].
31. Stefanchuk, M. M. (2024). Funktsii prokuratury poza mezhamy sfery kryminalnoi yustytysii: suspilna potreba chy kontseptualne neporozuminnia? [Functions of the Prosecutor's Office Outside the Sphere of Criminal Justice: Public Need or Conceptual Misunderstanding?]. *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Challenges and Current Issues of Judicial Reform in Ukraine» [Proceedings from VIII International Scientific and Practical Conference]* (Chernivtsi, 31 zhovtnia 2024 roku), Chernivtsi, 390-396 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 20.02.2025